

Bruxelles, 28.2.2025.
COM(2025) 58 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE

o alatu ARACHNE – Provedba za potrebe rashoda ZPP-a

Arachne

Arachne je integrirani informatički alat za rudarenje podataka, obogaćivanje podataka i utvrđivanje razine rizika koji je razvila Europska komisija. Riječ je o operativnom alatu koji tijela država članica mogu upotrebljavati za utvrđivanje rizika i pomoć u provedbi administrativnih kontrola i provjera upravljanja.

Popis pokrata

ZPP – zajednička poljoprivredna politika

GU AGRI – Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj

EFJP – Europski fond za jamstva u poljoprivredi

EPFRR – Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

IAKS – integrirani administrativni i kontrolni sustav (integrirani sustav u skladu s člankom 65. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/2116)

Izvan IAKS-a – sve mjere i intervencije u okviru ZPP-a na temelju Uredbe (EU) 2021/2115 koje nisu u okviru navedenog integriranog sustava

Sadržaj

1.	Uvod	3
1.1.	Osnovne informacije i kontekst	3
1.2.	Ciljevi i područje primjene izvješća	4
2.	Mjere koje je Komisija poduzela kako bi omogućila i promicala korištenje alata Arachne u okviru ZPP-a	5
3.	Trenutačno stanje: korištenje alata za rudarenje podataka	5
3.1.	Pregled uvođenja i primjene alata	5
3.2.	Funkcije i značajke alata	9
4.	Rezultati ankete o korištenju alata u državama članicama: mogućnosti i problemi.....	9
5.	Procjena interoperabilnosti.....	12
5.1.	Tehnička interoperabilnost	12
5.2.	Semantička interoperabilnost	12
5.3.	Organizacijska interoperabilnost	13
6.	Daljnji koraci i perspektiva	14
6.1.	Daljnji koraci	14
6.2.	Dugoročna perspektiva	15

1. UVOD

1.1. Osnovne informacije i kontekst

U članku 59. stavku 2. Uredbe (EU) 2021/2116 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ utvrđuje se sljedeće: „[...] Komisija im stavlja na raspolaganje alat za rudarenje podataka za procjenu rizika koje predstavljaju projekti, korisnici, izvođači i ugovori, osiguravajući pritom minimalno administrativno opterećenje i učinkovitu zaštitu financijskih interesa Unije. [...] Komisija do 2025. predstavlja izvješće u kojem ocjenjuje upotrebu jedinstvenog alata za rudarenje podataka i njegovu interoperabilnost s ciljem njegove opće uporabe u državama članicama.”

Države članice trebaju uspostaviti djelotvorne sustave upravljanja i kontrola koji osiguravaju sukladnost sa zakonodavstvom Unije kojim se uređuju intervencije Unije. Moraju poduzeti mjere potrebne za osiguranje pravilnog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrola te zakonitosti i pravilnosti rashoda prijavljenih Komisiji. Kad je riječ o poljoprivrednim fondovima EU-a (EFJP i EPFRR), agencije za plaćanja zadužene su za isplatu rashoda ZPP-a, a time i za uspostavu sustava upravljanja i kontrola na razini država članica ili na razini koja odgovara razini njihove uprave.

U tom kontekstu Komisija treba staviti na raspolaganje alat za rudarenje podataka kako bi pomogla državama članicama da uspostave djelotvorne sustave upravljanja i kontrola u okviru ZPP-a. Kako bi ispunila taj pravni zahtjev, Komisija je odlučila upotrijebiti alat Arachne.

Arachne je integrirani informatički alat za rudarenje podataka, utvrđivanje razine rizika i obogaćivanje podataka koji je razvila Europska komisija. Cilj mu je pomoći državama članicama u provedbi administrativnih kontrola i provjera upravljanja. Arachne obogaćuje podatke javno dostupnim informacijama kako bi se, na temelju skupa pokazatelja rizika, moglo utvrditi koji su projekti, korisnici, ugovori, izvođači i podizvođači podložni riziku od prijevare, sukoba interesa ili drugih nepravilnosti ⁽²⁾. Međutim, ne procjenjuje pojedinačno postupanje primatelja sredstava i ne isključuje automatski korisnike ili potencijalne korisnike iz financiranja sredstvima EU-a. Alat šalje upozorenja o riziku agencijama za plaćanja i na taj način doprinosi njihovim provjerama upravljanja, ali im ne pruža nikakav dokaz o pogrešci, nepravilnosti ili prijevare.

⁽¹⁾ Uredba (EU) 2021/2116 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o financiranju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike te upravljanju njome i o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1306/2013 (SL L 435, 6.12.2021., str. 187.).

⁽²⁾ „Nepravilnost” znači povreda odredaba prava Zajednice koja proizlazi iz učinjene ili propuštene radnje od strane gospodarskog subjekta, a što je dovelo ili je moglo dovesti u pitanje opći proračun Zajednica ili proračune kojima Zajednice upravljaju, bilo smanjenjem ili gubitkom prihoda iz vlastitih sredstava prikupljenih izravno u ime Zajednica, ili neopravdanim izdacima (članak 1. stavak 2. Uredbe Vijeća (EZ, EURATOM) 2988/95).

Prijevara je namjerno počinjena nepravilnost i čini kazneno djelo. Kad prijavljuju slučajeve nepravilnosti Komisiji, države članice za svaki takav slučaj moraju navesti postoji li sumnja na prijevaru ili je prijevara utvrđena.

Za potrebe provedbe intervencija i mjera u području ZPP-a važno je da se alat Arachne koristi u analizi rizika koju provode agencije za plaćanja u okviru svojih glavnih funkcija, odnosno u postupcima sprečavanja, otkrivanja i upravljanja prijevarama. Agencije za plaćanja trebale bi razmotriti mogućnost da izvješća o riziku koja dobiju iz alata Arachne kombiniraju s drugim podacima dostupnima u sustavima upravljanja i kontrola u okviru ZPP-a na nacionalnoj razini i da korištenje tog alata integriraju u svoje postupke.

Operativni podaci agencija za plaćanja unose se u alat Arachne radi mapiranja i utvrđivanja rizika za financijske interese EU-a. Ti podaci uključuju informacije o korisnicima, projektnim partnerima, podizvođačima, pružateljima usluga, članovima konzorcija i drugim uključenim osobama. U alatu Arachne ti se podaci dopunjuju informacijama iz vanjskih izvora podataka, baza podataka Orbis i World Compliance, koje sadržavaju službeno objavljene i javno dostupne podatke o uključenim trgovačkim društvima i osobama.

Baza podataka Orbis sadržava informacije o trgovačkim društvima kao što su financijski podaci, adrese, povijesni podaci te informacije o dioničarima, upravi i ključnom osoblju. Baza podataka World Compliance sadržava informacije kao što su profili politički izloženih osoba, njihovih obitelji i suradnika; popis sankcija, uključujući pojedince i trgovačka društva s najvišim stupnjem rizika; te popis ovrha, uključujući informacije dobivene od regulatornih i državnih tijela te sadržaj upozorenja na pojedince i trgovačka društva i mjera poduzetih protiv njih.

Europska komisija stavlja alat Arachne besplatno na raspolaganje agencijama za plaćanja i osigurava tehničku pomoć i osposobljavanje u državama članicama.

1.2. Ciljevi i područje primjene izvješća

Cilj je ovog izvješća ocijeniti trenutačno korištenje alata Arachne u okviru ZPP-a, njegovu interoperabilnost s postojećim alatima i sustavima koje koriste države članice te dati preporuke u pogledu njegova budućeg korištenja.

Za pripremu ovog izvješća službe Komisije (GU AGRI) poslale su u srpnju 2024. svim državama članicama anketu o korištenju alata Arachne i njegovoj interoperabilnosti. Od država članica zatraženo je da dostave informacije o tome kako koriste taj alat. Zamoljene su i da dostave prijedloge svih poboljšanja ili zahtjeva koji bi olakšali korištenje alata Arachne. Rezultati te ankete predstavljeni su državama članicama na sastanku stručne skupine održanom 20. rujna 2024., a rezultati rasprava navedeni su u ovom izvješću.

Izvješće je podijeljeno u šest dijelova. U poglavlju 2. objašnjene su mjere koje je Komisija poduzela kako bi omogućila i promicala korištenje alata Arachne. U trećem i četvrtom dijelu izvješća opisano je trenutačno stanje i navedene su mogućnosti i problemi povezani s korištenjem alata Arachne. Peti dio sadržava opis interoperabilnosti s postojećim alatima koji su u upotrebi u državama članicama. Izvješće završava navođenjem sljedećih koraka i dugoročne perspektive u pogledu korištenja alata Arachne te vizije budućeg razvoja i uvođenja alata.

2. MJERE KOJE JE KOMISIJA PODUZELA KAKO BI OMOGUĆILA I PROMICALA KORIŠTENJE ALATA ARACHNE U OKVIRU ZPP-A

U skladu sa zakonodavnim okvirom Komisija poduzima različite mjere kako bi u državama članicama omogućila i promicala korištenje alata Arachne za rashode ZPP-a.

Da bi se taj alat mogao koristiti za rashode ZPP-a, Komisija je 2021. definirala specifikacije zahtjeva potrebnih za razvoj alata (krajnji vlasnik i druge ocjene rizika relevantne za plaćanja u okviru IAKS-a). Glavna promjena odnosila se na značajku koja bi omogućila automatsko učitavanje i preuzimanje podataka, uzevši u obzir količinu podataka o plaćanjima u okviru IAKS-a. Automatsko učitavanje podataka dostupno je od veljače 2024. U vrijeme sastavljanja ovog izvješća neke države članice testiraju automatsko preuzimanje podataka.

U čitavom razdoblju prije početka korištenja alata i za vrijeme njegova korištenja Komisija je pružala osposobljavanje i pomoć tijelima država članica. Osim toga, na sastancima stručne skupine za horizontalna pitanja u području ZPP-a (npr. sastanak održan 20. rujna 2024. za tijela država članica, uglavnom agencije za plaćanja) i mreže za učenje agencija za plaćanja (podskupina za sprečavanje prijevara i sukoba interesa) organizirane su rasprave i razmjene primjera dobre prakse te, na zahtjev država članica, dodatne bilateralne rasprave i radionice.

Većina tih rasprava odnosila se na politike i postupke agencija za plaćanja uspostavljene radi sprečavanja prijevara, sukoba interesa i zaobilaženja propisa.

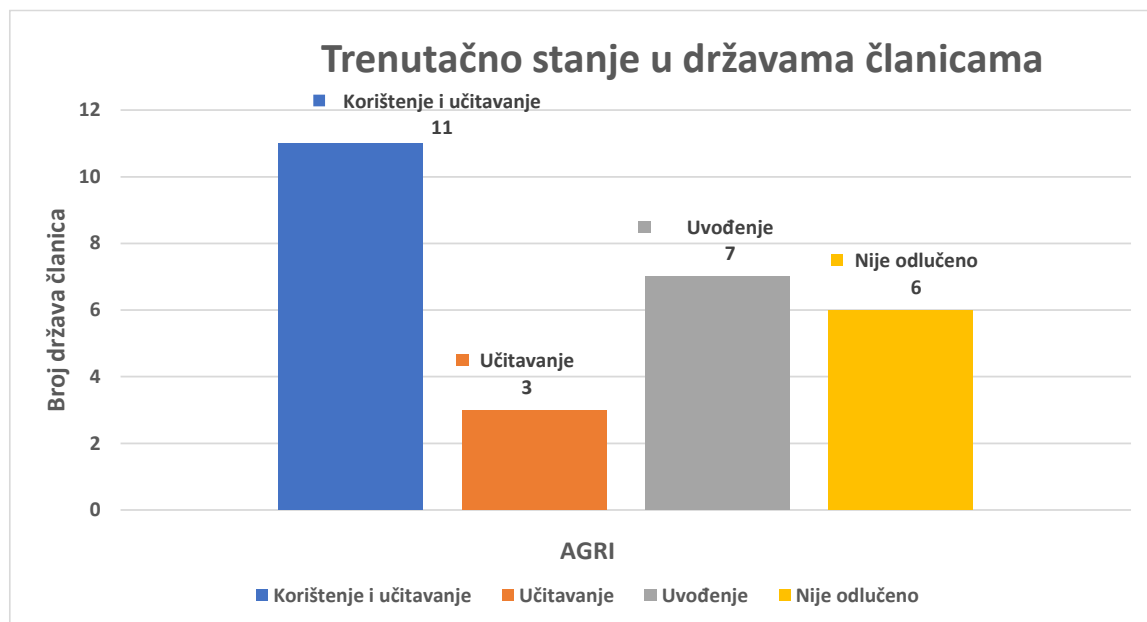
Takve će se aktivnosti provoditi sve dok se alat Arachne ne bude u potpunosti koristio za rashode ZPP-a.

3. TRENUTAČNO STANJE: KORIŠTENJE ALATA ZA RUDARENJE PODATAKA

3.1. Pregled uvođenja i primjene alata

Za organiziranje i upravljanje podacima u alatu Arachne koristi se model entiteta i veza. Sustav integrira interne podatke koje dostavljaju države članice i podatke iz vanjskih izvora kao što su baze podataka Orbis i World Compliance. Podaci se zatim uspoređuju i obogaćuju kako bi se utvrdila razina rizika za projekte i ugovore, čime korisnik dobiva detaljnu procjenu rizika za tražene podatke. Sustav uključuje i modul za upravljanje korisnicima u svrhu izolacije i autentifikacije podataka.

Statistički podaci o korištenju alata Arachne u okviru ZPP-a ⁽³⁾

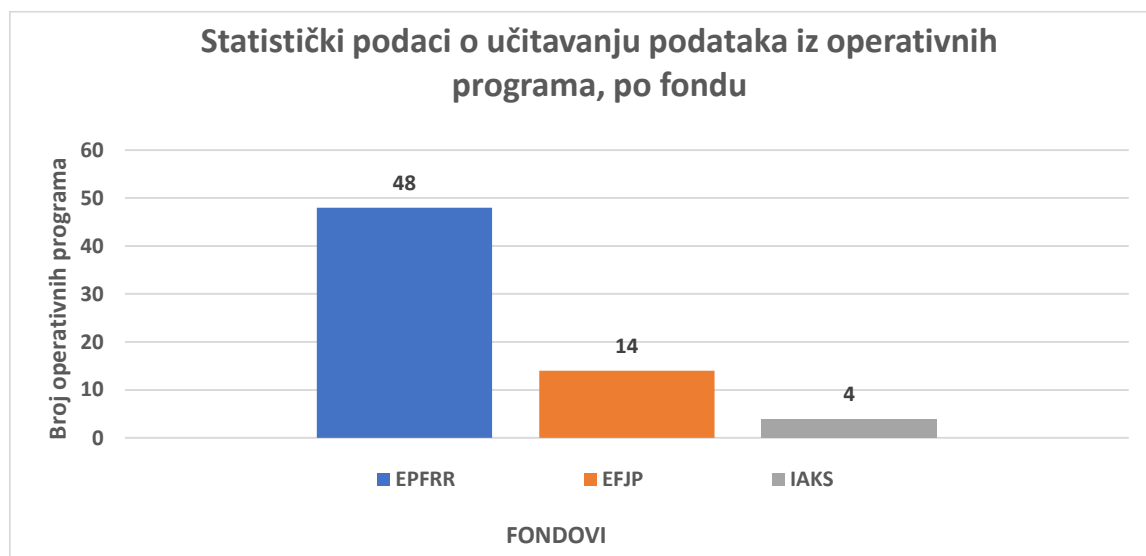
Kad je riječ o rashodima ZPP-a, iz grafikona je vidljivo da 11 država članica u potpunosti iskorištava mogućnosti koje nudi alat (učitavanje i korištenje podataka). Tri države članice učitavaju podatke u alat, ali još uvijek ne koriste obogaćene podatke koje nudi Arachne. Sedam država članica prošlo je uvodno osposobljavanje i tek trebaju započeti s učitavanjem podataka i korištenjem alata. Preostalih šest država članica zatražilo je uvodno osposobljavanje u vrijeme pripreme ovog izvješća.

Tri od jedanaest država članica koje koriste alat Arachne testiraju funkcije alata za intervencije u okviru IAKS-a koje su financirane iz EFJP-a.

U programskom razdoblju 2014. – 2022. alat Arachne, konkretnije njegove faze „korištenje alata i učitavanje podataka” i „učitavanje podataka”, korišten je u 17 programa ruralnog razvoja. U tekućem razdoblju (2023. – 2027.) alat se već koristi za jedan rashod za ruralni razvoj na temelju strateškog plana u okviru ZPP-a. Time su obuhvaćeni 167 731 projekt i 139 911 korisnika.

⁽³⁾ Izvor: Statistički podaci o alatu Arachne – rujan 2024.

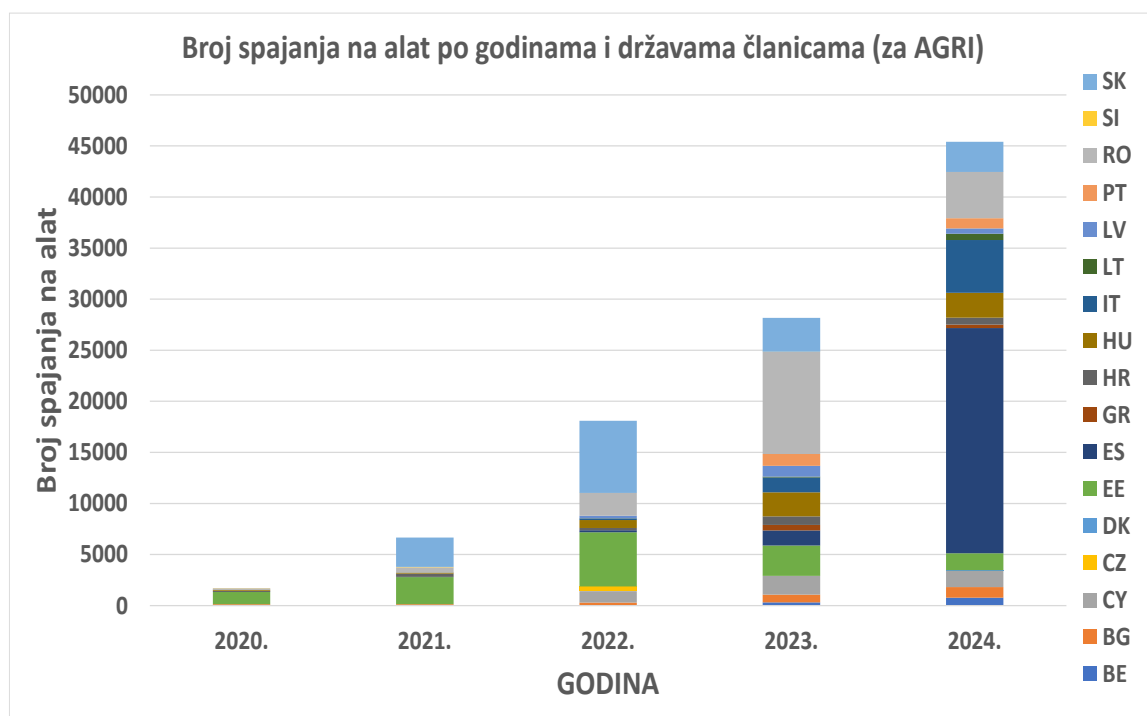
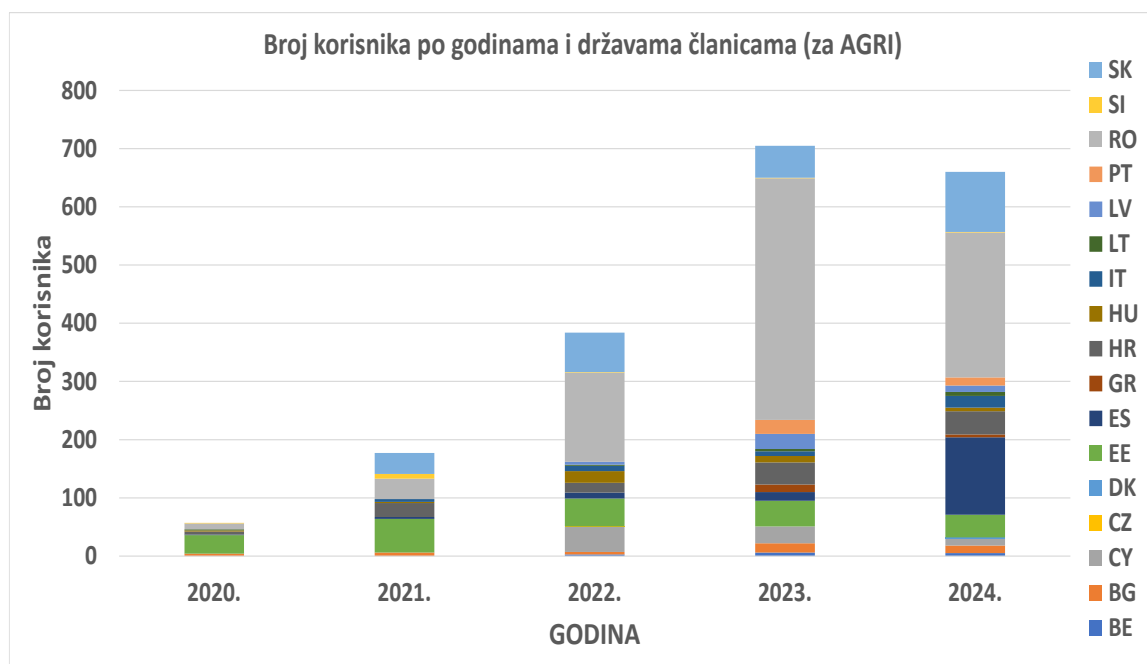
Statistički podaci o učitavanju podataka iz područja ZPP-a ⁽⁴⁾

Potencijal alata je u njegovim obogaćenim bazama podataka. Taj postupak još treba dovršiti na način da države članice učitaju podatke za sve fondove. Baze podataka u alatu Arachne povezane su i međusobno se nadopunjuju. Da bi iskoristile mogućnosti alata, države članice moraju učitati podatke. Iz navedenih statističkih podataka vidljivo je da alat Arachne već sadržava podatke iz nekoliko programa ruralnog razvoja i tržišnih mjera koji se provode u okviru ZPP-a. Međutim, učitavanje podataka povezanih s plaćanjima u okviru IAKS-a tek počinje, među ostalim zbog činjenice da je značajka automatskog učitavanja podataka, koja je neophodna za učitavanje podataka iz IAKS-a, postala dostupna u veljači 2024.

⁽⁴⁾ Izvor: Statistički podaci o alatu Arachne – rujan 2024.

Statistički podaci o korištenju alata Arachne među korisnicima iz službi za poljoprivredu ⁽⁵⁾

⁽⁵⁾ Izvor: Statistički podaci o alatu Arachne – studeni 2024. Statistički podaci o korisnicima temelje se na korisničkim profilima. Na popis je uvršten svaki korisnik koji ima pristup barem jednom poljoprivrednom programu. Međutim, kad se korisnici spoje na Arachne, ne može se utvrditi kojem konkretnom projektu ili programu pristupaju. Stoga, ako korisnik ima pristup i poljoprivrednom programu i programu u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF), pojaviti će se na popisu korisnika u području ZPP-a. Posljedično, broj zabilježenih sesija i radnji može biti precijenjen jer se korisnik može spojiti na Arachne i samo za projekte u okviru ESIF-a.

Statistički podaci jasno pokazuju da neke države članice koje učitavaju podatke u alat ne koriste sustav, iako je tijekom godina zabilježeno postupno povećanje broja korisnika i spajanja na alat u pogledu rashoda ZPP-a. Države članice intenzivno rade na dostavljanju podataka. Komisija će nastaviti poticati države članice da što bolje iskoriste mogućnosti koje nudi Arachne, tj. poticati agencije za plaćanja da koriste taj alat za procjene rizika i u postupcima sprečavanja, otkrivanja i upravljanja prijevarama.

3.2. Funkcije i značajke alata

Arachne je vrlo napredan alat kojim se nastoje pružiti visokovrijedni pokazatelji rizika i na taj način poboljšati provjere upravljanja. Sadrži sveobuhvatnu i potpunu bazu podataka o projektima financiranim sredstvima EU-a, a ti se podaci zatim obogaćuju javno dostupnim informacijama. Kad je riječ o korištenju alata za rashode ZPP-a, ključne funkcije automatskog učitavanja i preuzimanja podataka postale su dostupne 2024. Međutim, da bi koristile te funkcije automatskog učitavanja i preuzimanja velike količine podataka iz IAKS-a, države članice moraju razviti softver. Države članice dosad su učitavale podatke iz IAKS-a u četiri navrata. Dvije države članice testiraju automatsko preuzimanje podataka iz alata Arachne. U ostalim slučajevima preuzimanja koji se odnose na rashode u okviru IAKS-a i izvan njega, preuzimanja su obavljena ručno.

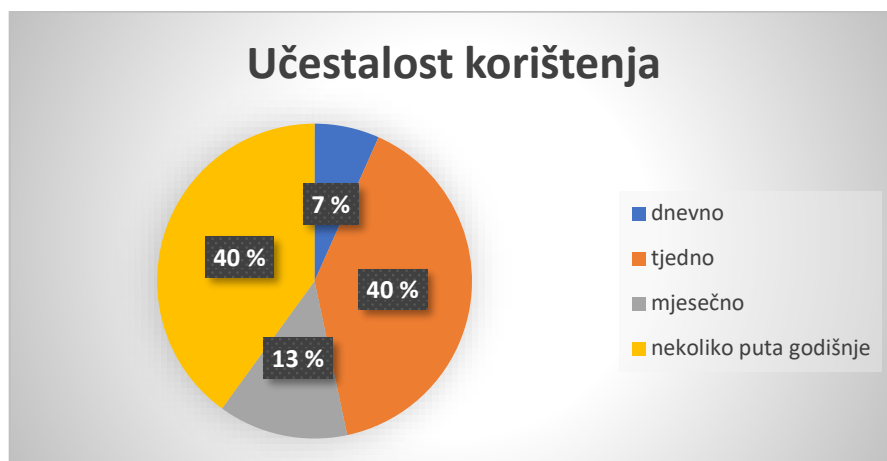
Korištenje alata Arachne bez njegova temeljitog razumijevanja ponekad može biti zahtjevno zbog velikog broja pokazatelja rizika koje proizvodi. Osim toga, potrebno je mnogo vremena da alat generira rezultate. Nakon učitavanja podataka rezultati se dostavljaju jednom tjedno. Međutim, agencijama za plaćanja to vremensko razdoblje može uzrokovati dodatna kašnjenja u postupku autorizacije.

4. REZULTATI ANKETE O KORIŠTENJU ALATA U DRŽAVAMA ČLANICAMA: MOGUĆNOSTI I PROBLEMI

Kao što je već spomenuto, Komisija je u srpnju i kolovozu 2024. provela anketu o korištenju alata Arachne kako bi prikupila podatke za buduće projektne aktivnosti za bolji odgovor na potrebe država članica.

Dostavljeno je 25 odgovora koji su sastavljeni na razini država članica (za nekoliko agencija za plaćanja) ili na razini agencija za plaćanja. Petnaest država članica odnosno agencija za plaćanja (60 %) izjavilo je da koristi alat Arachne. Od tog broja osam država članica (53 %) mora koristiti taj alat jer je to u skladu s njihovim unutarnjim postupcima. Kad je riječ o učestalosti korištenja, iz dostavljenih 15 odgovora vidljivo je da ga jedna država članica odnosno agencija za plaćanja (7 %) koristi svakodnevno, 40 % njih koristi ga jednom tjedno, a još dvije države članice odnosno agencije za plaćanja najmanje jednom mjesečno.

Učestalost korištenja alata Arachne u 15 država članica odnosno agencija za plaćanja (ZPP) ⁽⁶⁾

Kad je riječ o poljoprivrednim fondovima EU-a, glavni korisnici alata Arachne su agencije za plaćanja. Međutim, u polovini prijavljenih slučajeva Arachne koriste i tijela za ovjeravanje koja su zadužena za certificiranje sustava upravljanja i kontrola koje primjenjuju agencije za plaćanja.

Dvadeset sedam posto agencija za plaćanja koje trenutačno koriste Arachne, a koje su sudjelovale u anketi, izjavilo je da koristi alat za rashode u okviru IAKS-a i izvan njega, dok ga ostale agencije za plaćanja koriste samo za rashode izvan IAKS-a.

Arachne se uglavnom koristi za otkrivanje slučajeva prijevara, sukoba interesa i dvostrukog financiranja. Glavni korišteni pokazatelji odnose se na utvrđivanje veza među različitim dionicima, koncentracije pomoći i opravdanosti troškova, zatim na druga standardna upozorenja i upozorenja o reputacijskom riziku te na MSP-ove i *start-up* poduzeća.

Glavna svrha korištenja alata Arachne (ZPP) ⁽⁷⁾

Korištenje alata Arachne

⁽⁶⁾ Izvor: Komisijina anketa o korištenju alata Arachne – srpanj 2024.

⁽⁷⁾ Izvor: Komisijina anketa o korištenju alata Arachne – srpanj 2024.

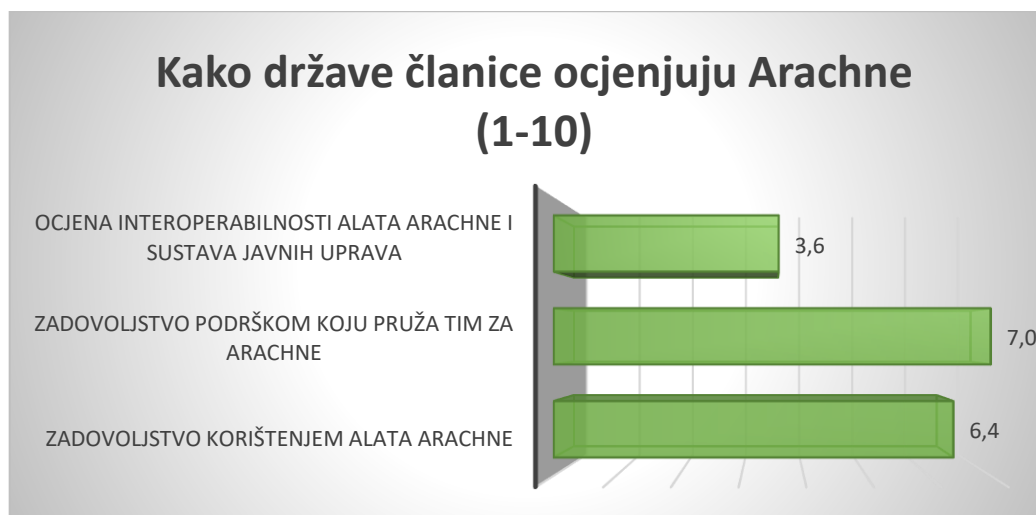
Agencije za plaćanja koje koriste Arachne izjavile su da ga koriste uglavnom za provjeru uvjeta prihvatljivosti i dobivanje uzorka za provjere koje provode na terenu. Jedna trećina tih agencija za plaćanja izjavila je da su utvrdile nepravilnosti i slučajeve prijevare na temelju informacija dobivenih iz alata Arachne, a velika većina zadovoljna je korištenjem alata.

Unatoč tome, agencije za plaćanja koje koriste Arachne navele su nekoliko područja koja bi trebalo poboljšati, a odnose se na jednostavnost korištenja alata (intuitivnije sučelje, funkcije zaslona i prikaza, poboljšanje mogućnosti pretraživanja), dostupnost podataka (brža dostupnost potpunijih podataka i podataka koji se češće učitavaju) i rezultate alata (razvoj modula za MSP-ove, poboljšanje dobivenih izvješća). Jednostavnost izdvajanja podataka iz alata Arachne za integraciju u sustave agencija za plaćanja općenito je loše ocijenjena, a samo je polovina agencija za plaćanja koje koriste Arachne izjavila da je voljna raditi na razvoju softvera za učitavanje i preuzimanje podataka iz IAKS-a.

Kad je riječ o agencijama za plaćanja koje su izjavile da ne koriste Arachne, nijedna ga nije koristila u prošlosti, a njih sedam (70 %) planira ga koristiti u budućnosti, od čega pet i u okviru IAKS-a i izvan njega. Raspoloživi tehnički kapaciteti agencija za plaćanja predstavljaju ograničenje za polovinu njih, što je razlog da se u nekim slučajevima korištenje alata Arachne predviđa samo za rashode izvan IAKS-a.

Konačno, polovina svih agencija za plaćanja koje su sudjelovale u anketi izjavila je da koristi druge alate za rudarenje podataka na nacionalnoj razini ili da je integrirala čimbenike rizika u druge svoje informatičke sustave. Neke od tih agencija za plaćanja povećavaju dostupnost nacionalno relevantnih povijesnih podataka u vlastitim alatima, a ne u alatu Arachne.

Općenito zadovoljstvo korištenjem alata Arachne (ZPP) ⁽⁸⁾

Navedeni sažeti rezultati omogućuju dublje razumijevanje problema i prepreka na koje nailaze države članice pri korištenju alata Arachne u području poljoprivrednih fondova EU-a. Neka od tih pitanja već se rješavaju u okviru projekta za alat Arachne na razini

⁽⁸⁾ Izvor: Komisijina anketa o korištenju alata Arachne – srpanj 2024.

Komisije (npr. poboljšanje sučelja, povećanje broja funkcija, učinkovitost učitavanja podataka ili poboljšanje izvješća koja generira Arachne) ili u okviru kontinuiranih izmjena alata Arachne koje uvodi Komisija (npr. modul za MSP-ove).

Pitanja interoperabilnosti i tehnički kapaciteti utvrđeni su kao relevantne prepreke s kojima se države članice i GU AGRI trebaju pozabaviti kako bi se omogućilo učinkovito korištenje alata Arachne (vidjeti i dodatnu analizu u tom pogledu u poglavlju 5.). To je i prioritet Komisije utvrđen u članku 36. stavku 6. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁹⁾.

Istodobno, iz rezultata ankete jasno se iščitava pozitivna poruka o koristima koje alat Arachne u ovom trenutku pruža i zadovoljstvu njegovim korištenjem. To će se još dodatno bitno poboljšati zahvaljujući obvezi dostavljanja podataka predviđenoj i u navedenoj uredbi. Dostupnost informacija iz svih država članica uvelike će obogatiti alat Komisije za rudarenje podataka i doprinijeti rješavanju problema nepotpunih i neažuriranih podataka na koje nailaze agencije za plaćanja. Očekuje se da će to, kao u pozitivnom začaranom krugu, potaknuti države članice na šire korištenje alata za rashode u okviru IAKS-a i izvan njega. U skladu s navedenom odredbom i rezultatima ankete, Komisija je kao jedan od prioriteta odredila intenzivniju suradnju s agencijama za plaćanja kako bi istražila moguće funkcije alata Arachne za rashode u okviru IAKS-a i promicala interoperabilnost nacionalnih sustava s alatom Komisije za rudarenje podataka.

5. PROCJENA INTEROPERABILNOSTI

5.1. Tehnička interoperabilnost

Alat Arachne je namijenjen razmjeni podataka s drugim sustavima i izvorima podataka u formatu XML. Taj je format općeprihvaćen i u raširenoj je upotrebi, što pojednostavljuje njegovu integraciju s drugim sustavima. Tehnička struktura alata Arachne omogućuje prijenos podatkovnih polja u skladu s traženim područjem primjene.

Alat za utvrđivanje razine rizika Arachne ima mogućnost interakcije s drugim sustavima i izvorima podataka, a dodatna prednost mu je tehnička podrška za početnu instalaciju koju pružaju službe Komisije i tehnička podrška agencijama za plaćanja pri slanju podataka u traženom formatu XML.

5.2. Semantička interoperabilnost

Sposobnost alata Arachne da razumije i tumači podatke iz različitih izvora ključna je za njegovo učinkovito korištenje. Za analizu podataka alat primjenjuje pristup utvrđivanja razine rizika, što zahtijeva usklađivanje i standardizaciju podataka iz različitih izvora.

Semantička interoperabilnost alata omogućena je upotrebom vanjskih izvora podataka, baze podataka Orbis, popisa sankcija i baze podataka World Compliance. To su izvori službeno objavljenih i javno dostupnih podataka, čime se osigurava visoka razina kvalitete i pouzdanosti podataka.

⁽⁹⁾ Uredba (EU, Euratom) 2024/2509 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2024. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije (preinaka) (SL L, 2024/2509, 26.9.2024.).

Službe Komisije izradile su i posebne internetske stranice ⁽¹⁰⁾ na kojima su objašnjeni postupak i svrha analize podataka, što uključuje informacije o zaštiti podataka i pravima ispitanika. Te stranice sadržavaju ujednačeno tumačenje podataka koji se koriste u alatu, što doprinosi usklađivanju i standardizaciji podataka iz različitih izvora.

Međutim, semantička interoperabilnost alata mogla bi se dodatno poboljšati razvojem zajedničkih podatkovnih standarda i formata za razmjenu podataka među različitim sustavima i izvorima podataka. Time bi se olakšala integracija alata s drugim sustavima te osigurala dosljednost i točnost podataka koji se koriste u pristupu utvrđivanja razine rizika.

Općenito, alat za utvrđivanje razine rizika Arachne pokazuje dobru razinu tehničke i semantičke interoperabilnosti.

5.3. Organizacijska interoperabilnost

Integracija alata Arachne s postojećim radnim procesima ključna je za njegovo učinkovito uvođenje i korištenje u upravljačkim tijelima. U ovom dijelu izvješća ocjenjuje se organizacijska interoperabilnost alata i utvrđuju sve organizacijske ili kulturološke prepreke njegovu uvođenju.

Integracija s postojećim radnim procesima

Arachne je namijenjen pružanju podrške agencijama za plaćanja kad provode postupke provjere upravljanja, kako je navedeno u članku 125. stavku 4. točki (c) Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹¹⁾. Podrška i smjernice koje službe Komisije pružaju agencijama za plaćanja olakšavaju integraciju alata s postojećim radnim procesima.

Priručnik za korištenje alata i materijali za osposobljavanje osmišljeni su kako bi se agencijama za plaćanja pomoglo da integriraju alat u svoje postojeće radne procese. Nadalje, službe Komisije pružaju stalnu podršku koja doprinosi učinkovitom korištenju alata, uključujući savjete o tome kako integrirati alat u svakodnevne postupke provjere upravljanja.

Organizacijske ili kulturološke prepreke uvođenju alata

Unatoč strukturi alata i dostupnoj podršci za njegovu integraciju s postojećim radnim procesima, mogu postojati određene organizacijske ili kulturološke prepreke njegovu uvođenju. Na primjer, agencije za plaćanja možda će morati prilagoditi svoje postojeće radne procese kako bi se prilagodile pristupu utvrđivanja razine rizika koji se primjenjuje u alatu.

⁽¹⁰⁾ [Europski socijalni fond plus \(ESF+\) – Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje – Europska komisija](#).

⁽¹¹⁾ Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 320.).

Osim toga, korištenje alata može zahtijevati promjene u organizacijskoj kulturi agencija za plaćanja, kao što je posvećivanje veće pozornosti upravljanju rizicima i donošenju odluka na temelju podataka.

Prednosti uvođenja alata

Unatoč mogućim preprekama njegovu uvođenju, Arachne agencijama za plaćanja nudi nekoliko pogodnosti, uključujući:

- poboljšanu učinkovitost i djelotvornost u postupcima provjere upravljanja
- poboljšano upravljanje rizicima i donošenje odluka na temelju podataka
- bolju usklađenost s propisima i zahtjevima EU-a.

Općenito, Arachne pokazuje dobru razinu organizacijske interoperabilnosti, a njegova struktura i dostupna podrška olakšavaju njegovu integraciju s postojećim radnim procesima. Međutim, agencije za plaćanja možda će morati ukloniti organizacijske ili kulturološke prepreke njegovu uvođenju te uložiti vrijeme i resurse u osposobljavanje i izgradnju kapaciteta kako bi osigurale učinkovito uvođenje i korištenje alata.

6. DALJNI KORACI I PERSPEKTIVA

6.1. Daljnji koraci

- (1) Daljnja razmjena praksi među agencijama za plaćanja – Države članice koje su počele koristiti Arachne trebale bi aktivno razmjenjivati iskustva i savjete o tome kako učinkovito koristiti taj alat. To se može provoditi na sastancima stručnih skupina koje organizira Komisija, putem namjenskih anketa, ali i u okviru mreže za učenje agencija za plaćanja (podskupina za sprečavanje prijevara i sukoba interesa).
- (2) Korištenje alata u tijelima za ovjeravanje – Trebalo bi poticati i tijela za ovjeravanje da koriste alat jer bi to doprinijelo dosljednosti revizija sustava kontrole i upravljanja koje provode.
- (3) Automatska integracija s bazama podataka agencija za plaćanja – Države članice i Komisija trebale bi povećati resurse za postizanje automatizacije prijenosa podataka iz nacionalnih baza podataka u alat Arachne, čime će se pojednostavniti administrativni postupci i smanjiti opterećenje za države članice.
- (4) Dostupnost potpunih i točnih podataka – Za učinkovitost alata Arachne vrlo je važno osigurati kontinuirano ažuriranje visokokvalitetnih, potpunih i točnih podataka, a to ovisi o provedbi Komisijina projekta Arachne. Osim stalnog rada Komisije na daljnjem razvoju alata, za uspjeh projekta potrebno je i da države članice učitavaju podatke, a to bi postupno trebala postati obaveza za sve njih.
- (5) Prilagodba alata za poljoprivredne fondove EU-a – Kad više država članica bude koristilo alat Arachne, njegove funkcije trebat će postupno prilagođavati za poljoprivredne fondove EU-a kao odgovor na potrebe i povratne informacije država članica. To uključuje određivanje čimbenika rizika koji su najrelevantniji za poljoprivredne fondove EU-a. Takav daljnji razvoj morat će se temeljiti na

redovitoj razmjeni primjera dobre prakse u okviru radionica i drugih foruma koje se kontinuirano organiziraju na razini EU-a ili bilateralno, ako države članice tako zatraže.

- (6) Tehnička poboljšanja alata – Trebalo bi razmotriti poboljšanja korisničkog sučelja i korisničkog iskustva (npr. upute i savjeti za korištenje alata koji se prikazuju na zaslonu, odjeljci za pomoć, *chatbotovi* koje pokreće umjetna inteligencija) u cjelokupnoj provedbi Komisijina projekta Arachne.
- (7) Dodatno povećanje interoperabilnosti između alata Arachne i drugih alata za rudarenje podataka koji se koriste na nacionalnoj razini – Države članice trebale bi se aktivno uključiti u razvoj te značajke kako bi iskoristile dodanu vrijednost alata Arachne, odnosno mogućnost utvrđivanja prekograničnih veza i otkrivanja prethodnog financiranja EU-a, što se možda ne bi jednostavno ustanovilo korištenjem drugih alata za rudarenje podataka.

Komisija smatra da tijela država članica, uglavnom agencije za plaćanja, mogu uvelike poboljšati postojeće analize rizika i postupke za sprečavanje prijevare uvođenjem i sustavnim korištenjem alata Arachne. Na sastanku stručne skupine održanom 20. rujna 2024. pokazana je moguća učinkovitost i djelotvornost tog alata u sprečavanju i otkrivanju nepravilnosti te utvrđivanju rizika od prijevare u području ZPP-a. Međutim, njegovo bi se područje korištenja moglo proširiti i poboljšati.

6.2. Dugoročna perspektiva

U skladu s člankom 36. stavkom 6. i člankom 277. stavkom 5. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, države članice morat će učitavati podatke u alat Arachne, među ostalim one o rashodima ZPP-a, najkasnije od programskog razdoblja nakon 2027. Integrirano korištenje alata Arachne kao osnovnog alata u sustavima upravljanja i kontrola u okviru ZPP-a na razini država članica u svrhu poboljšanja upravljanja rizicima, praćenja usklađenosti i donošenja odluka na temelju podataka logičan je i neizbježan odabir nacionalnih uprava zaduženih za rashode EU-a u okviru podijeljenog upravljanja EFJP-om i EPFRR-om. Alat Arachne omogućuje nacionalnim tijelima da automatiziraju postupak otkrivanja potencijalnih rizika, što će rezultirati bržim i točnijim procjenama. Osim toga, korištenjem tog alata dobivaju i pristup raznovrsnim i velikim skupovima podataka. To bi moglo dodatno doprinijeti ublažavanju rizika od pokušaja prijevare u pristupanju sredstvima EU-a.

S obzirom na zajedničke odgovornosti u zaštiti financijskih interesa Unije, Komisija će nastaviti surađivati s tijelima država članica kako bi se postiglo sveobuhvatno korištenje alata Arachne. U tom će se smislu nadzirati provedba daljnjih koraka utvrđenih u ovom izvješću koji će se, ako bude potrebno, dodatno razrađivati ili revidirati tijekom cjelokupne provedbe Komisijina projekta Arachne.